

Presenting a Model of Decentralization with a Data-Driven and Meta Synthesis Approach (A Case Study of the Greater Tehran Metropolitan Area)

Akbar Ganje ¹, Alireza Estelaji ², Ali Sheikhzami ³, Hamid Reza Sabaghi ⁴

1- Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Science and Technology, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

2- Professor of Geography Department, Islamic Azad University, Yadgar Imam Khomeini Branch, Ray Shahr, Tehran, Iran

3- Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Science and Technology, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

4- Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Science and Technology, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

Article info

Article type:

Research Article

Received:

2024/03/23

Accepted:

2024/05/18

pp:

45- 59

Keywords:

Decentralization,
Grounded Theory,
Meta Synthesis,
Tehran Metropolitan.

Abstract

This research aims to present a deconcentration model to elucidate the balanced growth of the Tehran metropolis. The research adopts a qualitative approach through foundational data theory and meta-synthesis. The geographical scope of this study is limited to the city of Tehran. Initially, literature and research background were studied using a meta-synthesis approach. In this research, 34 documents related to deconcentration were examined, and key components were extracted. Then, a systematic data theory approach was used to gather the perspectives of stakeholders and provide a model. Sample selection was done through theoretical sampling, and 15 interviews were conducted based on theoretical saturation. Data analysis was carried out through three stages: open coding, axial coding, and selective coding, identifying conditional factors, central phenomena, contextual conditions, and intervening and outcome factors, as well as solutions and consequences. People's decisions do not always align logically with decision-making models presented in financial texts. Municipal infrastructures are essential for the economic, social, and environmental well-being of cities. Cities must not only provide "hard" services such as roads, transportation, water, and sanitation but also facilitate "soft" services like parks, housing, and recreational facilities that enhance the quality of life in their communities. The continuous growth of urban populations in developing countries has significantly increased the demand for urban services.

Citation: Ganje, A., Estelaji, A., Sheikhzami, A., & Sabaghi, H. R. (2025). Presenting a Model of Decentralization with a Data-Driven and Meta Synthesis Approach (A Case Study of the Greater Tehran Metropolitan Area). *Journal of Urban Futurology*, 5(1), 45-59.

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University, Zahedan Branch.

DOI: <https://doi.org/10.82545/uf.2025.1105711>

Extended Abstract

Introduction

The issue of unbalanced geographical development, characterized by the concentration of prosperity and economic growth in the main metropolitan area on one hand, and the deprivation and isolation of peripheral regions of the country on the other, has persisted in this country for about 60 years. This trend is seen as a spatial reflection of outward development policies, representing a phase of capitalist systems. Unbalanced development typically begins with the emergence of significant advantages in a specific region or biased government support for a particular city. This leads to the flow of resources and subsequent concentration of certain activities in that region. The increase in resource concentration further amplifies the concentration of activities and population in the center, perpetuating a cyclic pattern. Even if the initial driving factor is removed, the trend of centralization may persist. The current situation of Tehran city illustrates uneven spatial development and unequal distribution of population and economic activities, largely due to excessive concentration of industrial, service, and administrative activities. This concentration has elevated Tehran into the predominant political and economic hub, while causing considerable harm to its development trajectory and other parts of the country. One of the primary symbols of restructuring political systems in societies with free or planned economies is the decentralization of political decision-making, policymaking, and managerial control from central governments to regional and local levels. In developing countries, the capital city often serves as the political epicenter, a focal point of attraction and influence, housing the largest population, economic centers, and serving as the seat of political power. Theoretical discourse on governmental decentralization revolves around redistributing power, resources, and decision-making among distinct geographical units, often in response to

internal social and economic crises. The essential issue facing Tehran metropolis stems from imbalanced development common in developing countries, arising from political and economic centralization and a lack of cohesive urban development management, resulting in various adverse consequences. To tackle challenges arising from population and activity concentration, strategies such as organization, decentralization, and relocation have been proposed. Spatial concentration refers to the geographical clustering of incomes, industries, trade, and population in one or more specific locations, particularly noticeable in developing countries. The Tehran metropolis, as an example of unbalanced development in developing countries, resulting from political and economic centralization and lack of cohesive urban development management, faces negative consequences across various dimensions. This concentration has been addressed through strategies such as organization, decentralization, and relocation to address problems arising from population and activity concentration. However, previous studies indicate that existing theories on the design of urban decentralization patterns in Iran have encountered weaknesses and shortcomings, with environmental conditions, interventions, and consequences remaining largely unknown. This underscores the need to present a decentralization pattern for the Tehran metropolis. While in the past, economic geography employed the theory of central place to describe the role of capital cities in regional economic development, this framework has largely lost its effectiveness due to multiple theoretical shortcomings. Consequently, capital cities and other regional cities, due to high levels of functionality, face numerous social, cultural, economic, environmental, and logistical problems. In many such cases, countries decide to relocate their capitals away from primary cities or urban poles to new locations or

pursue decentralization and organization policies to mitigate the dimensions of problems. In recent years, decentralization in developing countries has become quite common, often regarded as a panacea or curse.

Methodology

This study aims to present a decentralization model in the Tehran metropolis using the grounded theory approach. It is based on systematic grounded theory methodology, involving problem identification, literature review, and sample selection. The sampling method chosen for this study is theoretical sampling, where samples are selected purposefully to meet the research objectives. Data collection and analysis are ongoing processes, utilizing various qualitative research methods such as interviews, observations, and document analysis. Interviews with experts were conducted individually, with the number of interviews reaching saturation point in data collection. The data were collected through interviews with 15 experts using theoretical sampling method. The interviews were recorded and transcribed, and data analysis was based on the grounded theory coding scheme. Theoretical saturation was reached when no new data emerged related to the research topic. The study area is Tehran, the most populous city and capital of Iran, which plays a significant role in the country's economy and politics. Tehran's population share relative to the total urban population of the country has decreased, but its share of the total population has increased. Additionally, Tehran is the economic center of Iran, hosting the majority of national decision-making and administrative institutions, which contributes to significant traffic congestion and environmental pollution.

Results and discussion

The results of this study indicate that there are significant issues in the field of urban theory and its impacts on various cultural, social, and human aspects. Some of the challenges highlighted include weaknesses in urban housing, migration and marginalization, decreasing social capital, loss of urban identity, problems in urban design, planning, and management, inadequacies in the legal system, and deficiencies in sustainable urban development.

Conclusion

Based on findings, practical suggestions include reforms in the legal system, development of public-private partnership projects while adhering to contract provisions, establishment of comprehensive laws regarding public-private partnerships, and cultural promotion for critical thinking and transformation in municipal organizations. Overall, this research demonstrates that measures to address urban challenges and improve the quality of life for Iranian citizens, especially in Tehran, are necessary and vital.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

فصلنامه آینده پژوهی شهری

واحد زاهدان

ارائه الگوی تمرکززدایی با رویکرد نظریه داده بنیاد و فراترکیب (مطالعه موردی کلان شهر تهران)

اکبر گنجی^۱، علیرضا استعلاجی^۲، علی شیخ اعظمی^۳، حمیدرضا صباغی^۴

۱- گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم و فنون، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

۲- استاد گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، تهران، ایران

۳- گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم و فنون، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

۴- گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم و فنون، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
این پژوهش با هدف ارائه الگوی تمرکززدایی بر تبیین رشد متوازن کلان شهر تهران انجام گرفته است. پژوهش به روش کیفی و از طریق نظریه داده بنیاد و فراترکیب صورت گرفته است. ابتدا ادبیات و پیشینه پژوهش به روش فراترکیب مورد مطالعه قرار گرفت. در این پژوهش، ۳۴ سند مرتبط با موضوع تمرکززدایی بررسی شده و مولفه های اصلی استخراج شد. سپس برای دریافت دیدگاه صاحب نظران و ارائه الگو از نظریه داده بنیاد با رویکرد سیستماتیک استفاده شد. انتخاب نمونه نیز با استفاده از روش نمونه گیری نظری انجام شده و بر اساس اصل اشباع نظری ۱۵ مصاحبه انجام شد. سپس تجزیه و تحلیل داده ها در طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی انجام گرفت و شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه ای و مداخله گر و راهکارها و پیامدها شناسایی شدند. تصمیم های مردم لزوماً همواره به طور منطقی با مدل های تصمیم گیری معرفی شده در متون مالی هماهنگ نیست. زیرساخت های شهرداری برای سلامت اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی شهرها ضروری است. شهرها نه تنها باید جاده ها، حمل و نقل، آب و فاضلاب و دیگر خدمات «سخت» را ارائه نمایند، بلکه باید خدمات «نرم» همچون بوستان ها، مسکن و امکانات سرگرمی که موجب افزایش کیفیت زندگی در جوامع شان می شود را فراهم کنند و همچنین رشد مداوم جمعیت شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه نیاز به خدمات شهری را به شدت افزایش داده است.	نوع مقاله: مقاله پژوهشی دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۰۴ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۹ صص: ۴۵-۵۹ واژگان کلیدی: تمرکززدایی، نظریه داده بنیاد، فراترکیب، کلان شهر تهران.

استناد: گنجی، اکبر؛ استعلاجی، علیرضا؛ شیخ اعظمی، علی؛ و صباغی، حمیدرضا. (۱۴۰۴). ارائه الگوی تمرکززدایی با رویکرد نظریه داده بنیاد و فراترکیب (مطالعه موردی کلان شهر تهران). فصلنامه آینده پژوهی شهری، ۵(۱)، ۴۵-۵۹.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان.

DOI: <https://doi.org/10.82545/uf.2025.1105711>

مقدمه

مسئله توسعه نامتوازن جغرافیایی به معنای تمرکز رونق و توسعه اقتصادی در کلان‌شهر اصلی از یکسو و محرومیت و انزوای مناطق حاشیه‌ای کشور از سوی دیگر، مقوله‌ای است که از حدود ۶۰ سال پیش در این کشور به‌جامانده است. این روند را بازتاب فضایی سیاست‌های توسعه برون‌زا، به‌عنوان مرحله‌ای از پویای نظام سرمایه‌داری می‌دانند. روند توسعه نامتوازن، ابتدا با ظهور مزیتی قابل‌توجه در یک منطقه، یا حمایت جانبدارانه دولتی از یک شهر خاص آغاز می‌شود. این رانت، موجب سرزیرشدن منابع و در نتیجه، تمرکز برخی فعالیت‌ها در منطقه یادشده می‌شود. افزایش تمرکز منابع نیز مجدداً به تمرکز بیشتر فعالیت‌ها و جمعیت در مرکز منجر شده و این دور باطل تکرار می‌شود. به‌طوری‌که پس از قوام یافتن این چرخه، حتی در صورت حذف عامل محرک اولیه نیز ممکن است روند تمرکزگرایی ادامه یابد (Ahmady, 2023: 435-464). چشم‌انداز کنونی شهر تهران مبین توسعه فضایی ناهمگون و توزیع نامتعادل جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی است که در پی تمرکز بیش‌ازحد فعالیت‌های صنعتی، خدماتی و اداری متصور شده است. این تراکم از یکسو تهران را به کانون برتر سیاسی، اقتصادی تبدیل کرده و از جنبه‌های دیگر، آسیب‌های فراوانی را در مسیر توسعه آن و سایر نقاط کشور قرار داده است (Tokali Kojani et al., 2020). یکی از نشانه‌های اصلی بازسازی سیستم‌های سیاسی در جوامع با اقتصاد آزاد و جوامع با اقتصاد برنامه‌ریزی‌شده، تمرکززدایی از تصمیم‌گیری سیاسی، سیاست‌گذاری و کنترل مدیریتی از حکومت‌های مرکزی به سطوح منطقه‌ای و محلی است (Díaz-Lanchas & Mulder, 2021: 1111-1128). در کشورهای درحال توسعه پایتخت به‌عنوان کانون سیاسی کشور، مرکز جاذبه و نفوذ یک فضای جغرافیایی و معمولاً دارای بیشترین جمعیت و بزرگ‌ترین مراکز اقتصادی و فرهنگی است و مهم‌تر از همه، مرکز اقتدار سیاسی کشور محسوب می‌شود و معمولاً محل استقرار سران سه قوه، اعضای آن‌ها، همه وزارتخانه‌ها، ادارات حکومتی و سفارتخانه‌های خارجی است (Straub et al., 2020: 105-113). سرچشمه متون نظری تمرکززدایی حکومتی بر موضوع‌های توزیع مجدد قدرت، منابع و قدرت تصمیم‌گیری بین واحدهای جغرافیایی مشخص تمرکز می‌کند. این تمرکززدایی‌ها ممکن است در جست‌وجوی اشکال جدیدی از توزیع قدرت و منابع در واکنش به بحران‌های اجتماعی و اقتصادی داخلی باشد (Han et al., 2023: 601).

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

کلان‌شهر تهران به‌عنوان نمونه‌ای از توسعه نامتوازن در کشورهای درحال توسعه، ناشی از مرکزیت سیاسی و اقتصادی و عدم مدیریت یکپارچه توسعه شهری، با پیامدهای منفی در ابعاد مختلف مواجه است (Pilehvar, 2023: 2515-2538). این تمرکز، توسط راهبردهایی نظیر ساماندهی، تمرکززدایی و انتقال به‌منظور مواجهه با مشکلات ناشی از تمرکز جمعیت و فعالیت‌ها مطرح شده است (Alfred et al., 2019: 170-188). تمرکز فضایی به توزیع جغرافیایی درآمدها، صنایع، تجارت و جمعیت در یک یا چند مکان معین اشاره دارد (Liu & Gu., 2020: 375-391). در کشورهای درحال توسعه، مشکلات مرتبط با تمرکز بالای عملکردها و سیاست‌های تمرکزگرا، نیاز به راهبردهای تمرکززدایی را جلب کرده است (Kalbar & Lokhande, 2023: 359-378). اما مطالعات پیشین نشان می‌دهد که نظریات موجود در زمینه طراحی الگوی تمرکززدایی شهری در ایران به ضعف‌ها و کاستی‌ها برخوردانده و شرایط محیطی، مداخله‌ها و پیامدها به ناشناخته مانده‌اند. این نیاز به ارائه الگوی تمرکززدایی کلان‌شهر تهران را تأکید می‌کند (موسوی و همکاران، ۱۴۰۴: 108-125 Omidali et al., 2022). هر چند در گذشته، جغرافیای اقتصادی، نظریه مکان مرکزی را برای توصیف سهم شهرهای پایتختی در توسعه اقتصادی منطقه‌ای به کار می‌گرفته، امروزه این چارچوب تا حد زیادی به علت کاستی‌های نظری متعدد کارایی خود را از دست داده است و باعث شده است شهرهای پایتختی و همچنین، سایر شهرهای منطقه به دلیل تمرکز بالای عملکردها، به لحاظ مسائل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی، دچار مشکلات عدیده‌ای شوند. در چنین موارد متعدد کلیدی، کشورها تصمیم می‌گیرند پایتخت‌های خود را به دور از نخست شهرها یا قطب شهرها به مکان جدیدی جابجا کنند (Pugh & Dubois, 2021: 267-275) یا سیاست‌های تمرکززدایی و ساماندهی را برای کاستن از ابعاد مشکلات پیگیری کنند. در سال‌های اخیر تمرکززدایی در کشورهای درحال توسعه بسیار عادی شده است که به‌عنوان نوشدارو یا بلا در نظر گرفته می‌شود (Clifford et al., 2023: 1171-1189).

مواد و روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی تمرکززدایی در کلان‌شهر تهران با رویکرد نظریه داده‌بنیاد و فراترکیب انجام گرفته است. چون به دنبال ارائه الگویی هستیم، این تحقیق مبتنی بر روش سیستماتیک گراندد تئوری است. در این روش، پس از مشخص نمودن مسئله پژوهش و مرور ادبیات پیشین، نمونه‌گیری صورت می‌پذیرد. پس از بررسی انواع شیوه‌های نمونه‌گیری کیفی در پژوهش‌های مشابه، روش نمونه‌گیری نظری برای پژوهش کنونی انتخاب گردید. در این روش نمونه‌گیری، غیرتصادفی است و انتخاب نمونه‌ها در جهت هدف پژوهش می‌باشد. تحلیلگر داده‌ها در حین شکل‌گیری تئوری، در خصوص انتخاب نمونه بعدی تصمیم می‌گیرد تا زمانی که تئوری به شکل نهایی آن ارائه گردد. در روش گراندد تئوری، تعداد نمونه‌ها از پیش مشخص نبوده و فرآیند نمونه‌گیری در حین تحلیل داده‌ها ادامه می‌یابد تا زمانی که تئوری به مرحله اشباع نظری دست یابد. گردآوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها دو روند به هم پیوسته‌اند با توجه به ماهیت موضوع و بر اساس استراتژی روش نظریه مبنایی و همچنین جامعه مورد مطالعه، از روش‌ها و ابزارهای متنوع تحقیق کیفی شامل انواع مصاحبه، مشاهده و گردآوری اسناد و مدارک استفاده شده و داده‌های اولیه فراهم آمده‌اند. ما برای جمع‌آوری اطلاعات از روش پژوهش نمونه‌گیری نظری استفاده می‌کنیم؛ یعنی تمام ابزارها و لوازم جمع‌آوری اطلاعات را استفاده می‌کنیم. بر اساس روش نمونه‌گیری نظری، از دو روش مصاحبه و فراترکیب در این پژوهش استفاده شده است. اولین شیوه گردآوری داده‌ها، مصاحبه عمیق و باز با کارشناسان بود. مصاحبه با کارشناسان صورت گرفت. سابقه کاری مرتبط آن‌ها برای انجام مصاحبه بسیار مهم بود و تعداد مصاحبه بعد از رسیدن به مرحله اشباع در داده‌ها به پایان رسید. داده‌ها از طریق مصاحبه با ۱۵ نفر از خبرگان بودند در زمینه تحقیق گردآوری شد که روش انتخاب خبرگان از طریق روش گلوله برفی بوده است. مصاحبه‌ها به صورت فردی انجام شد و زمان آن‌ها به طور میانگین ۴۵ دقیقه بود. نمونه‌گیری نظری تا رسیدن مقوله‌ها به اشباع نظری ادامه یافت؛ مقصود از اشباع نظری مرحله‌ای است که در آن داده‌های جدیدی در ارتباط با مقوله، پدید نیاید و روابط بین مقوله‌ها برقرار و تأیید شده است. سؤالات مصاحبه از نوع پاسخ باز بوده و بر اساس ابعاد نظریه زمینه‌ای مواردی مانند مقولات (ابعاد) اصلی دارای شرایط علی (شرایط علی مقوله‌هایی مربوط به شرایطی که بر مقوله محوری تأثیر می‌گذارند. شرایط علی رویدادهایی است که موقعیت‌ها، مباحث و مسائل مرتبط با پدیده را خلق و تا حدودی تشریح می‌کنند که چرا و چگونه افراد و گروه‌ها به این پدیده مبادرت می‌ورزند. در واقع، منظور از شرایط علی، رویدادها و اتفاقاتی است که بر این پدیده تأثیر گذاشته و منجر به بروز آن می‌شوند. پدیده محوری (مقوله محوری یک صورت ذهنی از پدیده‌ای که اساس فرآیند است. یک صورت ذهنی از پدیده‌ای است که اساس فرآیند پژوهش است)، شرایط زمینه‌ای (شرایط زمینه‌ای، شرایطی است که راهبردها و اقدامات تحت آن، به اداره پدیده می‌پردازند)، شرایط مداخله‌گر (شرایط مداخله‌گر، شرایط وسیع و عامی همچون فرهنگ، فضا و غیره است که به عنوان تسهیلگر یا محدودکننده راهبردها عمل می‌کند. این شرایط، اجرای راهبردها را تسهیل و تسریع کرده و به عنوان یک مانع، دچار تأخیر می‌نمایند)، راهکارها (کنش‌ها یا برهم کنش‌های خاصی که از پدیده محوری منتج می‌شود. راهبردها و اقدامات، طرح‌ها و کنش‌هایی‌اند که به طراحی مدل کمک می‌نمایند) و پیامدها (پیامدها شامل خروجی‌های تأثیرگذار مشهود و نامشهودی است که در اثر طراحی مدل در جامعه ایجاد می‌گردد و خروجی‌های حاصل از استخدام راهبردها هستند) را مورد کاوش قرار می‌داد تا از زبان مصاحبه‌شوندگان پدیده روشن شود.

مصاحبه‌ها، ضبط و سپس پیاده شد. داده‌ها از طریق فرایند کدگذاری و مبتنی بر طرح نظام‌دار نظریه داده بنیاد تحلیل شدند. در طی کدگذاری، متن مصاحبه‌های پیاده شده با استفاده کدهای زنده علامت‌گذاری و ایده‌های تکراری شناخته شده و مفاهیم شامل کلمه‌ها و عبارت‌هایی بود که تجربه‌های مصاحبه‌شوندگان و ایده‌های آن‌ها را در خصوص موضوع پژوهش منعکس می‌نمود. کدگذاری و بررسی مفاهیم تکرار شده تا رسیدن به اشباع، وقتی هیچ موضوع جدید نمی‌توان در داده‌های خام یافت، ادامه یافت. در کدگذاری انتخابی، نظریه پژوهش درباره رویکرد موضوع پژوهش روایت شده است. کدگذاری انتخابی، بیانی از فرایند پژوهش و سیر داستان پژوهش می‌دهد. در طی تحلیل، چندین بار متن پیاده شده مصاحبه‌ها برای یافتن مدلی جدید یا اصلاح مدل قبلی مورد بازنگری قرار گرفت. همچنین برای اطمینان از قابلیت اعتماد یافته‌ها، درصد توافق بین دو کدگذار محاسبه شد و فرآیند تحلیل بازبینی شد.

محدوده مورد مطالعه

تهران پرجمعیت‌ترین شهر و پایتخت ایران، مرکز استان تهران و شهرستان تهران است. نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد که شهر تهران در حدود ۷۹,۹۲۶,۲۷۰ نفر جمعیت داشته و برآورد رسمی جمعیت شهرستان‌ها که برای نخستین بار در ایران برای سال ۱۴۰۰ منتشر شد نیز حاکی از این است که تهران ۹ میلیون و ۳۹ هزار نفر جمعیت دارد. بررسی روند تمرکز جمعیتی شهر و منطقه شهری تهران نسبت به کل کشور نشان دهنده آن است که روند سهم جمعیتی شهر تهران از جمعیت کل کشور کاهش داشته است، ولی بررسی روند سهم جمعیت منطقه شهری تهران به جمعیت کل کشور نشان دهنده افزایش بودن این روند است. علاوه بر این، تهران کانون اقتصادی ایران ۲۱ درصد است و با اختصاص نیمی از بخش صنعت کشور به خود، آمار سال ۱۳۹۵، سهم تهران در کل تولید ناخالص داخلی ایران ۲۱ درصد است و با اختصاص نیمی از بخش صنعت کشور به خود، نقش مهمی در اقتصاد ایران دارد. تمرکز سیاسی - اداری و وجود سیستم متمرکز سیاسی - اداری در تهران، از دیگر موارد قابل توجه در این شهر است. تمام مراکز تصمیم‌گیری و مدیریتی ملی از جمله: دفتر ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی، قوه قضاییه، وزارتخانه‌ها، نهادهای ملی دولتی و غیردولتی، ارگان‌های حکومتی ملی در تهران مستقر هستند. حجم کارکنان این نهادها و مراکز سیاسی - اداری کشور در تهران ساکن بوده و حضور آنان قدرت کامل بالامنابع سیاسی و اداری را به تهران بخشیده و روزانه حجم عظیمی از ترافیک زمینی و هوایی کشور را برای انجام امور اداری و سیاسی در سایر نقاط کشور به‌سوی این شهر روانه کرده و حجم تردد درونی شهر تهران و جمعیت شناور آن را به‌شدت افزایش می‌دهد (Amiraslani, 2021: 107-114). تمرکز شدید جمعیتی، اقتصادی، خدماتی و سیاسی - اداری تهران و روند فزاینده همه تمرکزهای مذکور فرآیند مصرف انواع منابع را در یک سیر شتابان همواره افزایش می‌دهد که نتیجه آن ترافیک و آلودگی و معضلات زیست‌محیطی است.

بحث و ارائه یافته‌ها

نتایج فراترکیب مستلزم آن است که پژوهشگر بازنگری دقیق و عمیقی را نسبت به سند مورد مطالعه انجام دهد و پژوهش‌های قبلی را با یکدیگر ترکیب کند. بر اساس گزارش (Herber & Barroso., 2007: 414 - 431) الگوی هفت مرحله‌ای را به این منظور ارائه داده‌اند:

گام اول) تنظیم سؤال‌های پژوهش: نخستین گام فراترکیب تنظیم سؤال‌های پژوهش است. نخستین سؤال برای شروع فراترکیب چه چیزی و سپس چه کسی است. همچنین گروه‌بندی و تحلیل ابعاد تمرکززدایی بر رشد متوازن کلان‌شهر تهران در نظریه داده بنیاد مورد سؤال قرار گرفته است (جدول ۱).

جدول ۱- سؤال‌های پژوهش از منظر رویکرد فراترکیب

پارامتر	مقوله محوری نظریه داده بنیاد	سؤال پژوهش
چه چیزی (WHAT)	شرایط علی	شاخص‌هایی که از منظر رشد متوازن منجر به بروز تمرکززدایی در فرد می‌شوند، کدامند؟
	شرایط زمینه‌ای	چه عوامل کلانی باعث ایجاد این پدیده می‌گردند؟
	پدیده اصلی	شاخص‌هایی که تمرکززدایی را ایجاد می‌کنند، کدامند؟
	شرایط مداخله‌گر	شاخص‌هایی که باعث تشدید یا تحدید پدیده موردنظر می‌گردد، کدامند؟
	راهبردها	چه راهبردهایی باعث کنترل پدیده موردنظر می‌گردد؟
	پیامدها	کنترل پدیده موردنظر باعث ایجاد چه پیامدهایی می‌گردد؟
چه (WHO)	-	ابعاد هر یک از مقوله‌های محوری شامل چیست

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴)

گام دوم) بررسی نظام‌مند متون: در این مرحله پژوهشگر به جستجوی سیستماتیک مقالات منتشر شده در مجلات علمی مختلف و معتبر داخلی و خارجی و همچنین منابع عمومی و سایت‌های سازمان‌های معتبر خارجی و داخلی با هدف تعیین اسناد

معتبر، موثق و مرتبط در بازه زمانی مناسب می‌پردازد. ابتدا کلمات کلیدی مرتبط را به صورت منفرد یا ترکیبی به فارسی و انگلیسی در بین سال‌های ۱۳۹۲ لغایت ۱۴۰۱ و برای مقالات لاتین سال‌های ۱۹۸۰ لغایت ۲۰۲۲ مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت ۳۴ مقاله یافت شد.

گام سوم) جستجو و بررسی مقالات مرتبط: در فرآیند جستجو پژوهشگر پارامترهای مختلفی را مانند عنوان، چکیده، محتوا، جزئیات مقاله (نام نویسنده، سال) و غیره را در نظر گرفته و مقالاتی که با سؤال و هدف پژوهش تناسبی ندارد، حذف می‌کند. همچنین معیار پذیرش و رد مطالعات، شامل زبان پژوهی، بازه زمانی مطالعه، شرایط مطالعه، جامعه مطالعه، نوع مطالعه است. در جدول (۲) مراحل پالایش منابع مورد استفاده آورده شده است.

جدول ۲- مراحل پالایش منابع مورد استفاده

مراحل	منابع جستجو شده	تعداد
مرحله اول	تعداد منابع یافت شده	۵۲
	تعداد منابع رد شده به علت عنوان	۳
مرحله دوم	منابع غربال شده بر اساس عنوان	۴۹
	تعداد منابع رد شده از نظر چکیده	۱۰
مرحله سوم	منابع غربال شده بر اساس چکیده	۳۹
	تعداد منابع رد شده از نظر محتوا	۵
مرحله چهارم	تعداد منابع نهایی	۳۴

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴)

همان‌طور که مشاهده می‌شود، ۳۴ مقاله به منظور شناسایی مولفه‌های مربوط به تمرکززدایی و رشد متوازن انتخاب شدند که بر اساس روش ارزیابی حیاتی و بر اساس معیارهای هدف تحقیق، منطق روش تحقیق، طرح تحقیق، نمونه‌برداری، جمع‌آوری داده‌ها، انعکاس‌پذیری، ملاحظات اخلاقی، دقت تجزیه و تحلیل، بیان تئوریک و شفاف یافته‌ها، ارزش تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند. با توجه به نتایج مرحله ارزیابی حیاتی پژوهش‌ها، ۲ مقاله با توجه به نرسیدن به حداقل امتیاز پذیرش از گردونه بررسی خارج شدند و در نهایت ۳۲ مقاله وارد مرحله چهارم، یعنی استخراج اطلاعات متون شدند.

گام چهارم: استخراج اطلاعات مقالات: در این مرحله، پژوهشگر به طور مداوم مقاله‌های منتخب و نهایی شده در مرحله قبل را به منظور تعیین مولفه‌های فرعی و شاخص‌های پژوهش مورد بررسی قرار می‌دهد و چک لیستی بر اساس مراجع یافت شده، نام و نام خانوادگی نویسنده، سال انتشار مقاله تهیه می‌شود.

گام پنجم: ارائه یافته‌ها و تحلیل محتوا: در این مرحله از فراترکیب، یافته‌های حاصل از مراحل قبل ارائه می‌شوند.

گام ششم: پایایی و اعتبار مدل: در این پژوهش جهت ارزیابی پایایی، نتایج در اختیار یکی از خبرگان قرار گرفته است. تا به وسیله شاخص کاپا پایایی کدهای استخراجی مورد بررسی قرار گیرد. جدول (۳) معرف جدول توافقی میان کدینگ یکی از خبرگان و نگارنده در خصوص یکی از متون است. با توجه به سطح معناداری کمتر از ۵ درصد و مقدار ضریب کاپا (۰/۶۹۳)، پایایی کدهای استخراجی مورد پذیرش قرار می‌گیرد. لازم به یادآوری است که پژوهشگران بر این باورند چنانچه ضریب توافق کاپا، بالاتر از ۰/۶ باشد از مقدار خوبی برخوردار است. همچنین ضریب معناداری کمتر از ۰/۰۵ گویای وجود رابطه کدگذاری میان دو سند بررسی شده است.

جدول ۳- محاسبه ضریب توافق کاپا برای کدگذاری مقوله‌ها

مقدار	انحراف استاندارد	آماره آزمون TB	سطح اهمیت
۰/۶۹۳	۰/۱۵۳	۴/۳۶۹	۰/۰۰۰
۱۳			

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴)

نتایج نظریه داده بنیاد

در مرحله دوم با توجه به روش پژوهش (نظریه داده بنیاد) به منظور تکمیل اطلاعات در خصوص مولفه‌ها و شاخص‌های حوزه موردپژوهش، اقدام به مصاحبه از خبرگان دانشگاهی گردید. بر اساس جدول (۴) تعداد نمونه‌های انتخاب‌شده برابر ۱۵ نفر است؛ که تعداد ۹ نفر از آن‌ها عضو هیئت‌علمی دانشگاه‌ها و ۶ نفر دانشجوی مقطع تحصیلات تکمیلی هستند.

جدول ۴ - ویژگی‌های نمونه انتخاب‌شده تحقیق حاضر

شرح	دانشگاه آزاد واحد شهرکرد	دانشگاه آزاد واحد تهران جنوب	دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات	دانشگاه آزاد واحد بناب	دانشگاه آزاد کیش	دانشگاه چمران اهواز	جمع
دانشجوی دکتری	۱	۰	۱	۰	۳	۱	۶
عضو هیئت علمی	۰	۳	۲	۳	۰	۱	۹
جمع ستون	۱	۳	۳	۳	۳	۲	۱۵

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴)

با انجام این تعداد مصاحبه، تشخیص محقق این بوده است که اطلاعات گردآوری‌شده به نقطه اشباع رسیده و نیازی به انجام مصاحبه‌های بیشتر نیست. در انتخاب این تعداد نمونه، مسائلی چون زمان، در دسترس بودن مصاحبه‌شوندگان و میزان همکاری آن‌ها موردتوجه بوده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش به صورت کدگذاری در سه سطح کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی صورت گرفت. در اولین مرحله (کدگذاری باز)، توصیف و طبقه‌بندی داده‌ها انجام شد؛ در مرحله کدگذاری محوری، مقوله‌ها و مفاهیمی که در مرحله کدگذاری باز شناسایی شده بود در تجزیه و ترکیبی جدید به یکدیگر مرتبط شدند تا در نهایت، در کدگذاری انتخابی از دل داده‌ها مدلی تحلیلی برای تمرکززدایی شهری استخراج شد.

کدگذاری باز: در این گام، به همگی نکات کلیدی و مهم مصاحبه‌ها برچسب‌های مفهومی (کدگذاری باز) مناسبی داده شد. سپس، آن‌ها در یک جدول قرار گرفتند. نمونه‌ای از مهم‌ترین کدگذاری باز مصاحبه‌ها در جدول (۵) قرار گرفته شده است.

جدول ۵ - کدگذاری باز

مقوله	نکات کلیدی	مفهوم انتزاعی
مقوله اصلی	"تمرکززدایی بر اساس تئوری چشم‌انداز، مبتنی بر سه تفکر کلیدی است که عبارت‌اند از کدگذاری، طبقه‌بندی، ارزشیابی"	طبقه‌بندی فرایند تمرکززدایی
	افراد ارزش‌های متفاوتی برای یک واحد پولی یکسان قائل هستند	تفاوت ارزش پول
	قالب‌بندی ابزاری برای استفاده از تمرکززدایی است.	قالب‌بندی
	در این رویکرد افراد در تصمیمات مالی خود برای ارزیابی هر تصمیم حسابی جداگانه در ذهن باز می‌کنند و سعی می‌کنند عواقب هر تصمیم (مثبت یا منفی)، را تنهایی بررسی کنند	تصمیم‌گیری به صورت انفرادی
	"بر اساس منطق تمرکززدایی اینکه افراد چگونه نتایج را ترکیب می‌کنند، مبتنی بر اصول زیر می‌باشد: تفکیک سودها، یکپارچه کردن زیان‌ها، یکپارچه کردن زیان‌های کم با سودهای زیاد و مجزا کردن سودهای کم از زیان‌های زیاد."	طبقه‌بندی نتایج دل‌چسب برچسب زدن تجمع کردن نتایج بد
شرایط علی	معمولاً اولین اطلاعات کسب‌شده در مورد موضوعی خاص مبنایی برای محاسبه ذهنی شخص می‌گردد.	سوگیری تمرکزگرایی
	شخص کنترل یا تأثیر خود را بر رویدادها بیشتر از آنچه واقعاً هست تصور می‌کند. باید توجه داشت که بسیاری از چیزها تحت کنترل ما نیستند اما مردم عموماً متوجه این موضوع نیستند.	توهم کنترل
	از تمایل به توجه و تمرکز به بعضی محرک‌ها، نشانه‌ها و ملاک‌ها درحالی که بقیه‌ی چیزها هم‌زمان نادیده گرفته می‌شوند. این سوگیری نه تنها برداشت ما را از جهان و پیرامونمان تحت تأثیر قرار می‌دهد بلکه ارزیابی ذهنی ما را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد.	سوگیری توجه

مقوله	نکات کلیدی	مفهوم انتزاعی
	تصور ذهنی شخص از درستی قضاوت‌ها یا توانایی‌هایش به مراتب بیشتر از آن چیزی است که در واقع هست. بیش اطمینانی را شاید بتوان مهم‌ترین خطا یا سوگیری حسابداری ذهنی دانست.	بیش اطمینانی
	اعتقادگرایی باعث می‌شود فرد در ارزیابی و پذیرش استدلال‌ها فقط به این نکته توجه کند که نتایج هر استدلال چقدر با باورها و اعتقادات شخصی وی همخوانی دارد. به نظر می‌رسد در تمرکززدایی فرد درگیر این اعتقادات باشد.	سوگیری اعتقادی
	شخص در هنگام تصمیم‌گیری نگاه بلندمدت ندارد و درواقع تنها نوک بینی خود را می‌بیند	کوتاه بینی
	انسان‌ها تحت تأثیر نحوه ارائه اطلاعات و شواهد نیز هستند. در واقع مهم است که چه قالب یا تزئینی اطلاعات ارائه شوند.	قالب بندی
	انسان‌ها همیشه بر عقیده خود پافشاری می‌کنند. حتی پس‌ازاینکه با شواهدی جدید روبرو شود که برخلاف آن باور باشد.	اثر پس‌زنی
	تصور عموم بر این است که واضح‌ترین و بدیهی‌ترین تصمیم، همان تصمیم درست است	سوگیری تصمیم بدیهی
	انسان‌ها گرایش به جستجو و تفسیر اطلاعات به روشی است که باورها یا فرضیه‌های خود را تأیید کنند.	سوگیری تصدیق
	وجود شرایط ابهام در تصمیم‌گیری ممکن است باعث تشدید این پدیده گردد	شرایط ابهام
شرایط مداخله‌گر	در شرایطی که تصمیم‌گیری‌ها شرایط پیچیده‌ای به خود گرفته است رشد متوازن کلان‌شهر تهران شدت بیشتری پیدا کرده است.	پیچیدگی تصمیم
شرایط زمینه‌ای	یکی از عوامل تأثیرگذار بر تمرکززدایی استفاده از قواعد سرانگشتی می‌باشد.	قواعد سرانگشتی
	مشخصات جمعیت شناختی مانند سن، تحصیلات، تجربه کاری می‌تواند در این سوگیری تأثیرگذار باشد.	مشخصات جمعیت شناختی
	افزایش و گستردگی حجم اطلاعات عاملی جهت تأثیرگذاری بر این سوگیری هست.	حجم اطلاعات
راهنم‌ها	نداشتن اطلاعات کافی جهت تصمیم‌گیری سبب افزایش سوگیری می‌گردد	نداشتن اطلاعات کافی
	پرسشگری مدام درباره باورها، انتخاب‌ها و قضاوت‌های خویش بهترین ابزار است تا روایت ذهن را به واقعیت جهان خارج نزدیک کنیم.	تفکر انتقادی
	آگاهی بیشتر از رشد متوازن می‌تواند بسیاری از تصمیم‌ها، واکنش‌ها و قضاوت‌های پیشتر ناخودآگاه را به سمت هدایت خودآگاه ببرد. به زبانی دیگر ذهن اسیر ما خواهد بود نه ما اسیر وی.	درک سوگیری‌ها
	در حوزه مالی، سبد خرید روزانه را متنوع کنیم. پیش از هر تصمیم اقتصادی بزرگ اعم از سرمایه‌گذاری و خریدوفروش دارایی‌هایمان، درباره استراتژی‌های گوناگون مطالعه کنیم. تلاش کنیم اطلاعات متنوعی درباره شرایط بازار به دست بیاوریم و نظر کارشناسان اطرافمان را جویا شویم.	استفاده از کارشناسان
پیامدها	سوگیری راه حل دم دست یک میان‌بر ذهنی است که در ارزیابی مفاهیم یا تصمیم‌ها بر آنچه که سریعاً به خاطر آورده می‌شود تکیه می‌کند. با پرهیز از شتاب‌زدگی می‌توان از این سوگیری جلوگیری کرد	پرهیز از شتاب‌زدگی
	رشد متوازن و اینکه در هر شرایطی چگونه عمل می‌کنند، ابزاری است برای شناخت بهتر خویشتن.	خودشناسی
	تعصب مانع آزاداندیشی است. هر چه بیشتر درباره آن بدانیم کمتر اسیر سوگیری‌های شناختی می‌شویم. رهایی از جانب‌داری‌های ذهن به تفکر باز می‌انجامد و تقویت آزاداندیشی	تقویت آزاداندیشی
	هر چه بیشتر درباره خطاهای ذهن بدانیم، کمتر اسیر خطاهایش می‌شویم و روند تصمیم‌گیری منطقی‌تر می‌شود. به علاوه در هر تصمیم و انتخاب زوایایی بررسی می‌شود که شاید ذهن پیشتر آن‌ها را نمی‌دیده است.	بهینه‌سازی روند تصمیم
	سوگیری‌های رفتاری مانند عدم تمرکززدایی سبب می‌شود که این خطای شناختی سبب می‌شود فرد اطلاعات ضروری فراوانی را از دست بدهد زیرا ترجیح می‌دهد با آن اطلاعات کاری نداشته باشد. در نتیجه هم خود فرد دچار خطای بنیادی در قضاوت‌هایش می‌شود هم اعتماد دیگران را به تدریج از دست می‌دهد زیرا در جاهایی که لازم است یا حضور ندارد یا واکنشی نشان نمی‌دهد.	جلوگیری از دست دادن اطلاعات بااهمیت

مرحله کدگذاری محوری: در این مرحله با توجه به اطلاعات به دست آمده از مرحله اول جمع آوری اطلاعات (رویکرد فراترکیب) و بخش اول مرحله دوم جمع آوری اطلاعات (کدهای باز مصاحبه نیمه ساختاریافته) اقدام به اصلاح یا حذف و طبقه بندی کدهای باز به دست آمده در این دو مرحله گردید. جدول (۶) نتایج کدگذاری محوری که شامل ساخت طبقات اصلی نظریه بعد از شناسایی مقولات سطح اول و دوم را نشان می دهد.

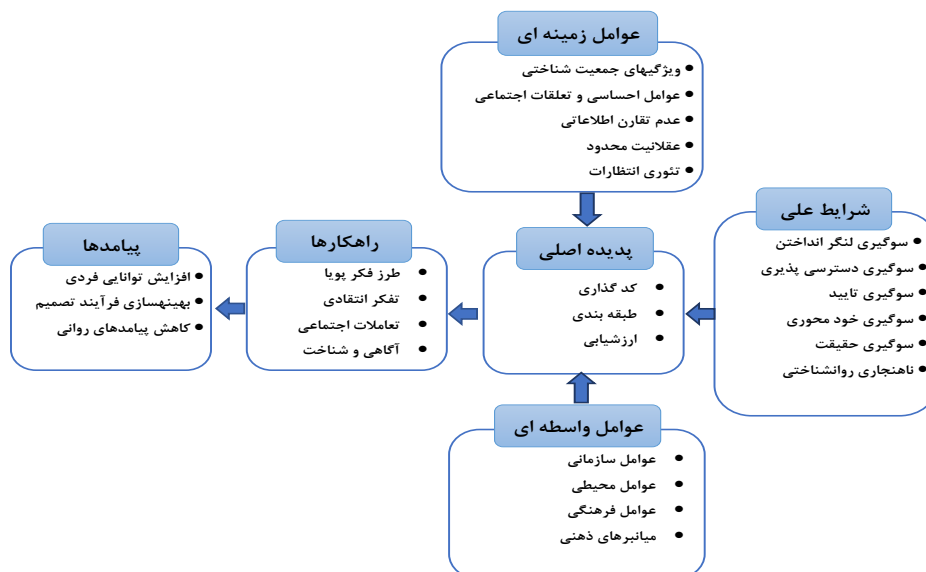
جدول ۶ - نتایج کدگذاری محوری

ردیف	مفاهیم	مقوله	طبقه	ردیف	مفاهیم	مقوله	طبقه
۱	سوگیری تمرکزگرایی	سوگیری لنگر انداختن	شرایط علی	۴۹	اثر شبه اطمینان		
۲	مأموریت کالبدی و شهرسازی			۵۰	سوگیری وضعیت موجود		
۳	سوگیری قانون ابزار			۵۱	آموزش	عوامل سازمانی	شرایط واسطه ای
۴	سوگیری توجه	سوگیری دسترسی پذیری		۵۲	انتخاب مدیران اجرایی		
۵	توهم تکرار یا پدیده بادر- مینهوف			۵۳	فرهنگ		
۶	سوگیری آکام یا تصمیم بدیهی			۵۴	مشوق های نادرست		
۷	سوگیری برجستگی			۵۵	تفکر سیلویی		
۸	سوگیری انتخاب			۵۶	فضای بی اعتمادی	عوامل محیطی	
۹	اثر پس زنی	سوگیری تأیید		۵۷	پیچیدگی محیطی		
۱۰	سوگیری تصدیق			۵۸	شرایط ابهام		
۱۱	سوگیری تناسب			۵۹	قاعده سرانگشتی	استفاده از میانبرهای ذهنی	
۱۲	سوگیری انتظار مشاهده گر			۶۰	قاعده اکتشافی همانندی یا معرف		
۱۳	توهم کنترل	سوگیری خودمحوری		۶۱	توافق کاذب		
۱۴	توهم اعتبار نظر			۶۲	خود میان بینی		
۱۵	اثر دانینگ-کروگر			۶۳	افق زمانی	عوامل فرهنگی	
۱۶	اثر بیش اطمینانی			۶۴	تحمل ابهام		
۱۷	سوگیری اعتقادی	سوگیری حقیقت		۶۵	جبر باوری		
۱۸	اثر حقیقت واهی			۶۶	عادت به سرمایه گذاری		
۱۹	اثر قالب بندی			۶۷	نظام ارزشی		
۲۰	مأموریت محیط زیست و خدمات			۶۸	انجام کار گروهی	طرز فکر پویا	راهکارها
۲۱	فروپاشی انگاری	ناهنجاری روان شناختی		۶۹	بررسی فرضیه های جایگزین		
۲۲	سوگیری مایوپیا یا کوتاه بینی			۷۰	تکنیک های مدیریت جلسات در کار گروهی		
۲۳	سوگیری جمع آوری اطلاعات			۷۱	شناسایی منابع دریافت اطلاعات و به چالش کشیدن آن		
۲۴	قالب بندی	کدگذاری	پدیده محوری	۷۲	افزایش انطباق پذیری با واقعیت		
۲۵	ترکیب نتایج			۷۳	در نظر گرفتن کل فرآیند تصمیم		
۲۶	طبقه بندی دارایی جاری	طبقه بندی		۷۴	بالا بردن روحیه انتقاد پذیری	تفکر انتقادی	
۲۷	طبقه بندی درآمد جاری			۷۵	یادآوری دلایل اولیه تصمیم گیری در حوزه خاص		
۲۸	طبقه بندی درآمد آتی			۷۶	بررسی میزان تأثیرگذاری دیگران بر تصمیمات خود		

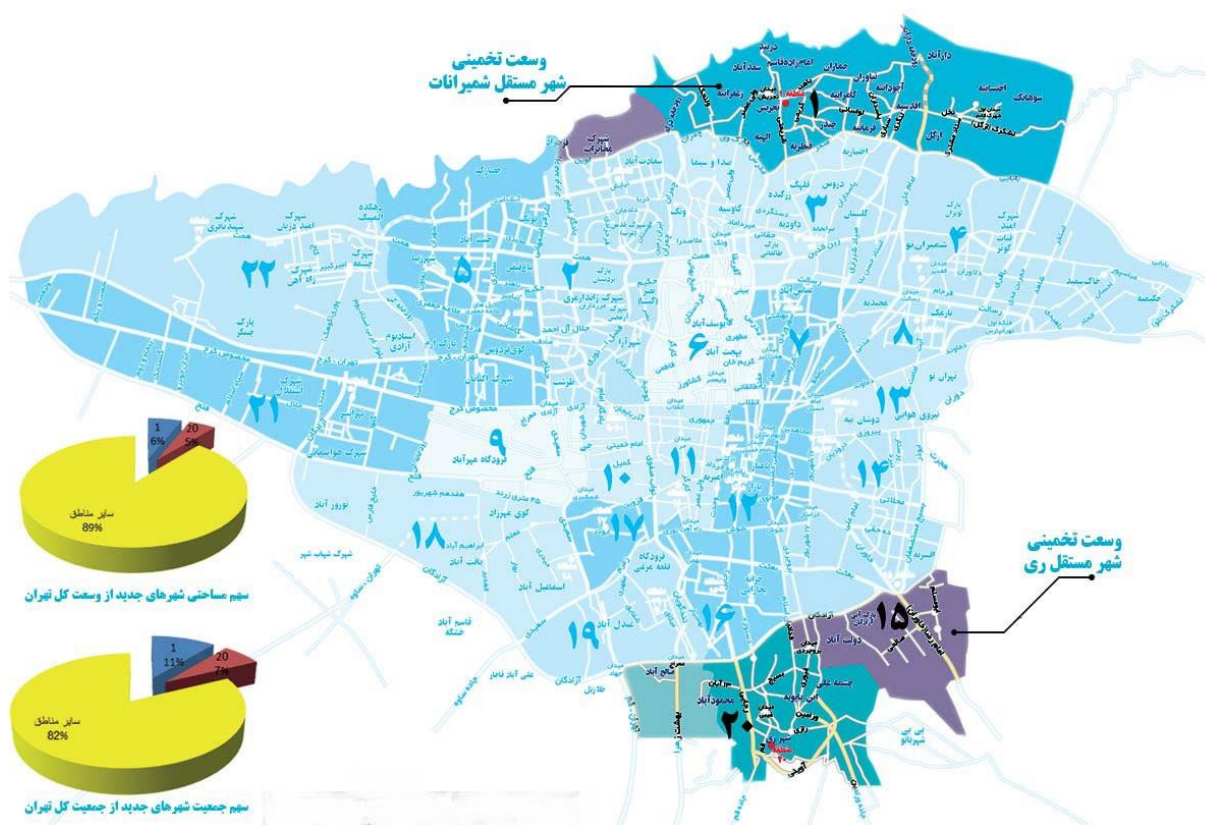
ردیف	مفاهیم	مقوله	طبقه	ردیف	مفاهیم	مقوله	طبقه
۲۹	بودجه‌بندی ذهنی			۷۷	پرسشگری مداوم درباره باورها و اعتقاداتمان		
۳۰	-	ارزشیابی		۷۸	تنوع در زندگی فردی	تعاملات اجتماعی	
۳۱	میزان سن افراد	مشخصات جمعیت شناختی	شرایط زمینه-ای	۷۹	استفاده از نظر کارشناسان حوزه موردنظر		
۳۲	عامل جنسیت			۸۰	استفاده از فناوری‌های جدید و امکانات موجود در اینترنت		
۳۳	میزان تحصیلات			۸۱	پرهیز از شتاب‌زدگی در تصمیم‌گیری		
۳۴	احتمال اتکا به قیاس به دلیل تجربه زیاد			۸۲	اختصاص زمان بیشتری صرف تحقیق	آگاهی و شناخت	
۳۵	توجه‌گزینی به داده‌های علمی موجود	عوامل احساسی و تعلقات اجتماعی		۸۳	استقبال از منابع دریافت اطلاعات جدید		
۳۶	برچسب‌گذاری بر روی باورها			۸۴	آگاهی بیشتر از سوگیری شناختی و انواع آن		
۳۷	ضعیف بودن قوه داوری انسان			۸۵	خودشناسی	افزایش توانایی‌های فردی	پیامدها
۳۸	اعتماد به اطلاعات در دسترس	عدم تقارن اطلاعاتی		۸۶	توان مدیریت زندگی روزمره		
۳۹	تناقض در اطلاعات دریافتی			۸۷	تقویت آزاداندیشی		
۴۰	نداشتن اطلاعات کافی			۸۸	افزایش درک ارتباط بین نسلی		
۴۱	افزایش حجم اطلاعات	عقلانیت محدود		۸۹	درک بهتر اخبار و اطلاعات	بهینه‌سازی فرآیند تصمیم	
۴۲	نفع شخصی			۹۰	خطای کمتر در تحلیل اطلاعات		
۴۳	محدودیت زمانی			۹۱	کاهش قضاوت و واکنش غلط		
۴۴	گسترده‌گی مسئله			۹۲	جلوگیری از دست دادن اطلاعات با اهمیت		
۴۵	اثر ابهام	تئوری انتظارات		۹۳	جلوگیری از آسیب‌پذیری شدید پس از شکست	کاهش پیامدهای روانی	
۴۶	اثر دفع			۹۴	کاهش اثر خلق‌وخو در تصمیم‌گیری‌ها		
۴۷	ریسک‌گریزی			۹۵	ارزیابی واقع‌بینانه از عملکرد شخص		
۴۸	زیان‌گریزی						

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴)

کدگذاری انتخابی: کدگذاری انتخابی نتایج گام‌های قبلی کدگذاری را به‌کاربرده، مقوله اصلی را انتخاب می‌کند و آن را به شکلی نظام‌مند به سایر مقوله‌ها ارتباط داده و ارتباطات را اعتبار می‌بخشد. در واقع محقق در این مرحله، مقوله‌ها را با یکدیگر ارتباط داده و بر اساس این ارتباطات سعی می‌کند تصویر یا نظریه‌ای در مورد موضوع خلق کند. برای کشف نحوه ارتباط مقوله‌ها با یکدیگر، از پارادایم به‌عنوان ابزار تحلیلی استفاده شد. بدین‌صورت که یکی از مقوله‌ها به‌عنوان مقوله اصلی انتخاب‌شده و سایر مقوله‌ها حول آن مقوله به یکدیگر ارتباط داده شدند. مدل پارادایمی این پژوهش در شکل (۱) رسم شده است.

شکل ۱- الگوی تمرکززدایی کلان شهر تهران

شکل ۲- نقشه GIS پراکندگی جمعیت کلان شهر تهران

قابلیت اعتماد: جهت ارزیابی قابلیت اعتماد یافته‌ها، از روش "درصد توافق بین دو کدگذار" استفاده شده است. ابتدا از یک همکار پژوهشی که در زمینه کدگذاری داده‌های کیفی و نوآوری، دارای تجربه بود، درخواست شد تا در پژوهش مشارکت کند؛ از بین نتایج مصاحبه، چهار مصاحبه اول، پنجم و سیزدهم و پانزدهم انتخاب گردیده و به‌طور جداگانه توسط دو کدگذار (پژوهشگر و همکار پژوهشی) کدگذاری گردیدند. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در نظر دو نفر باهم مشابه هستند با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص می‌شوند. سپس محقق به همراه این همکار پژوهش، تعداد چهار مصاحبه را کدگذاری

کرده و درصد توافق درون موضوعی که به‌عنوان شاخص پایایی تحلیل به کار می‌رود. با استفاده از رابطه (۱) محاسبه شد و نتایج ارزیابی پایایی در جدول (۷) آورده شده است.

رابطه (۱):

$$100 * (\text{تعداد کل کدها}) / (\text{تعداد توافقات} * 2) = \text{درصد توافق درون موضوعی}$$

بر اساس این بررسی، مقدار ضریب پایایی برای ابزار گردآوری داده‌ها در این مطالعه، برابر با ۰/۷۵ می‌باشد؛ که از نظر پژوهشگران به‌عنوان درصد مطلوب پایایی در نظر گرفته می‌شود. عموماً ضریب پایایی بالای ۰/۶۰ درصد، مقدار مطلوبی برای ارزیابی این ویژگی فنی ابزار گردآوری داده در نظر گرفته می‌شود.

جدول ۷ - ارزیابی پایایی پژوهش

ضریب پایایی	مصاحبه منتخب
۰/۸۱	مصاحبه اول منتخب‌شده
۰/۷۲	مصاحبه پنجم منتخب‌شده
۰/۷۳	مصاحبه سیزدهم منتخب‌شده
۰/۷۵	مصاحبه پانزدهم منتخب‌شده
۰/۷۵	مجموع

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که موارد مهمی در حوزه نظریه‌پردازی شهرنشینی و تأثیرات آن بر جوانب مختلف فرهنگی، اجتماعی و انسانی تأثیرگذار است. برخی از چالش‌های مطرح شده شامل ضعف در امور مسکن شهری، مهاجرت و حاشیه‌نشینی، کاهش سرمایه اجتماعی، از دست دادن هویت شهری، مشکلات در طراحی، برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، ناتوانی در نظام حقوقی، و کاستی‌ها در توسعه پایدار شهری بوده است. بر اساس این نتایج، پیشنهادات عملی شامل اصلاحات در نظام حقوقی، توسعه پروژه‌های مشارکت عمومی - خصوصی با رعایت مفاد قرارداد، ایجاد قانون جامع در زمینه مشارکت عمومی - خصوصی، و فرهنگ‌سازی برای تفکر، نواندیشی و تحول در سازمان‌های شهرداری مطرح شده است. به‌طور کلی، این تحقیق نشان می‌دهد که تدابیری برای مواجهه با چالش‌های شهرنشینی و ارتقای کیفیت زندگی شهروندان ایرانی، به‌ویژه در شهر تهران، ضروری و حیاتی است. در ادامه بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهادهایی ارائه می‌گردد:

- افزایش ظرفیت توسعه زیرساخت‌ها با مشمول کردن سایر قوا و نهادهای عمومی در قوانین جدید مشارکت عمومی - خصوصی.
- تعیین بسته قانونی مشخص قبل از عقد قراردادهای مشارکت عمومی - خصوصی، به‌ویژه برای مدت طولانی، و جلوگیری از تأثیر تغییرات قانونی برای بخش خصوصی.
- ایجاد قانون جامع در زمینه مشارکت عمومی - خصوصی به‌منظور ایجاد اطمینان حقوقی برای سرمایه‌گذاران خصوصی.
- بسترسازی و ایجاد فرهنگ تفکر، نواندیشی و تحول در سازمان‌های شهرداری، به‌طوری‌که کارکنان دارای اختیارات مناسب باشند و به‌روزرسانی دائمی دانش و مهارت‌هایشان را تأکید شود.

منابع

توکلی کجانی، حسین؛ استعلاجی، علیرضا؛ و رنجبر، محسن. (۱۳۹۸). ارزیابی تغییرات پیوندهای شهر و روستا در نظام توسعه پایدار ناحیه‌ای (مطالعه موردی شهرستان ری و حوزه نفوذ). جغرافیا (نشریه انجمن جغرافیایی ایران)، ۱۷(۶۳)، ۲۳۰-۲۱۶. https://mag.iga.ir/article_246095.html?lang=fa

موسوی، میرنجم؛ بایرام‌زاده، نیما؛ و حسن‌پور قطلو، احمد. (۱۴۰۴). بررسی روند تمرکزگرایی در ایران با تأکید بر شاخص‌های اقتصادی. پژوهش‌های جغرافیای اقتصادی، ۱۹(۶)، ۸۵-۹۹. <https://doi.org/10.30470/jegr.2024.2033082.1191>

References

- Ahmady, K. (2023). Ethnic Claims in Iran in Terms of Justice and Development. *Journal for ReAttach Therapy and Developmental Diversities*, 6(4s), 435-464. <https://www.jrtdd.com/index.php/journal/article/view/1995>
- Amiraslani, F. (2021). Analysis of quality of life across Tehran districts based on designated indicators and relational database management system. *Urban Governance*, 1(2), 107-114. <https://doi.org/10.1016/j.ugj.2021.09.003>
- Bayramzadeh, N., Mousavi, M. N., & Panezai, S. (2025). Provincial inequalities in Iran: A comprehensive planning model for budget allocation. *Town and Regional Planning*, 86, 46-61. <https://doi.org/10.38140/trp.v86i.8271>
- Clifford, J. P., Doran, J., Crowley, F. & Jordan, D. (2023). The relationship between city size, decentralisation and economic growth. *Journal of Economic Studies*, 50(6), 1171-1189. <https://doi.org/10.1108/JES-03-2022-0146>
- Díaz-Lanchas, J., & Mulder, P. (2021). Does decentralization of governance promote urban diversity? Evidence from Spain. *Regional Studies*, 55(6), 1111-1128. <https://doi.org/10.1080/00343404.2020.1863940>
- Han, L., Wu, X., & Tang, P. (2023). Does Environmental Decentralization Affect the Supply of Urban Construction Land? Evidence from China. *Land*, 12(3), 601. <https://doi.org/10.3390/land12030601>
- Herber, O. R., & Barroso, J. (2020). Lessons learned from applying Sandelowski and Barroso's approach for synthesising qualitative research. *Qualitative research*, 20(4), 414-431. <https://doi.org/10.1177/146879411986244>
- Kalbar, P. P., & Lokhande, S. (2023). Need to adopt scaled decentralized systems in the water infrastructure to achieve sustainability and build resilience. *Water Policy*, 25(4), 359-378. <https://doi.org/10.2166/wp.2023.267>
- Liu, Z., & Gu, H. (2020). Evolution characteristics of spatial concentration patterns of interprovincial population migration in China from 1985 to 2015. *Applied Spatial Analysis and Policy*, 13, 375-391. <https://doi.org/10.1007/s12061-019-09308-4>
- Mousavi, M. N., Bayramzadeh, N., & Hasanpour Ghotoulu, A. (2025). Investigating the process of centralization in Iran with an emphasis on economic indicators. *Economic Geography Research*, 6(19), 85-99. <https://doi.org/10.30470/jegr.2024.2033082.1191> [In Persian]
- Omidali, E., Fanni, Z., & ShafieiSabet, N. (2022). Explaining the role and function of Iranian metropolises in the regional development programs of the country. *Journal of Urban Management and Energy Sustainability*, 4(1), 108-125. <https://doi:10.22034/JUMES.2022.563584.1091>
- Pilehvar, A. A. (2023). Investigating the relationship between informal economy and competitiveness in Iran's metropolises. *Journal of the Knowledge Economy*, 14(3), 2515-2538. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2013.10.012>
- Pugh, R., & Dubois, A. (2021). Peripheries within economic geography: Four “problems” and the road ahead of us. *Journal of Rural Studies*, 87, 267-275. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.09.007>
- Straub, A. M., Gray, B. J., Ritchie, L. A., & Gill, D. A. (2020). Cultivating disaster resilience in rural Oklahoma: Community disenfranchisement and relational aspects of social capital. *Journal of rural studies*, 73, 105-113. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.12.010>
- Tavakoli Kajani, H. , Estelaji, A. & Ranjbar, M. (2020). Evaluation of changes in urban-rural connections in the regional sustainable development system (Case study of Rey city and sphere of influence). *Geography*, 17(63), 216-230. https://mag.iga.ir/article_246095.html?lang=fa [In Persian]
- Wu, A. M., Ye, L., & Li, H. (2018). The impact of fiscal decentralization on urban agglomeration: Evidence from China. *Journal of Urban Affairs*, 41(2), 170-188. <https://doi.org/10.1080/07352166.2018.1484254>